

Prekentekest: Matt 26,17-29

På den første dagen i høytiden med usyret brød kom disiplene til Jesus og spurte: «Hvor vil du vi skal gjøre i stand til påskemåltidet for deg?» Jesus svarte: «Gå inn i byen, til den mannen dere vet, og si til ham: 'Mesteren sier: Min time er nær; hos deg vil jeg holde påskemåltid med disiplene mine.'» Disiplene gjorde som Jesus hadde pålagt dem, og de gjorde i stand påskemåltidet.

Da det ble kveld, tok Jesus plass ved bordet sammen med de tolv. Mens de spiste, sa han: «Sannelig, jeg sier dere: En av dere skal forråde meg.» Da ble de dypt bedrøvet, og den ene etter den andre sa til ham: «Det er vel ikke meg, Herre?» Men han svarte: «Den som har dypet i fatet sammen med meg, han skal forråde meg. Menneskesønnen går bort, som det står skrevet om ham; men ve det mennesket som forråder Menneskesønnen! Det hadde vært bedre for det mennesket om det aldri var født.» Judas, han som forrådte ham, spurte da: «Det er vel ikke meg, rabbi?» «Du har sagt det,» svarte Jesus.

Mens de holdt måltid, tok Jesus et brød, takket og brøt det, ga disiplene og sa: «Ta imot og spis! Dette er min kropp.» Og han tok et beger, takket, ga dem og sa: «Drikk alle av det! For dette er mitt blod, paktens blod, som blir utøst for mange så syndene blir tilgitt. Jeg sier dere: Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dagen jeg drikker den ny sammen med dere i min Fars rike.»

Slik lyder Herrens ord.

Jeg husker første gang jeg gikk til nattverd. Jeg var nylig konfirmert. Stedet var Søgne gamle kirke. Når jeg tenker meg om så var jeg i kirken nok etter et visst press fra min mor. Det var et visst press i form av en følt forventning om at jeg helst burde gå til nattverd når jeg var konfirmert. Jeg husker jeg følte meg ubekvem både med å gå i kirken, men først og fremst med tanke på å bryte barrieren, å gå til nattverd.

Jeg tror det er lettere nå, og bedre – og riktigere i dag når man går til nattverd som barn. Da blir terskelen lavere. For ikke å snakke om i de ortodokse kirkene, der jeg har hørt at barna, straks de er døpt, får motta nattverden i form av brødet dypet i vinen, slik også vi har det med intinksjon noen ganger hos oss. Hos oss går grensen for barn i dag når de er store nok til å forstå og skjelne nattverden fra kirkekaffen. Før gikk grensen ved konfirmasjonen.

Til min første nattverd gikk jeg av egen fri vilje. Selv om jeg følte et visst press – og ubehag, så var det mitt valg. Jeg tok et beger, knelte ved siden av en lærer fra barneskolen. Han var for øvrig sløydlærer. Grunnen til at jeg husker denne nattverden – og sløydlæreren, var – og det husker jeg nå i etterkant, at han gjorde meg oppmerksom på at jeg holdt begeret feil vei, og det syntes jeg var

flaut. Siden har jeg som prest mange ganger både snudd begre som var feil vei, og sikkert også helt vin i begre som er feil vei.

Hvorfor forteller jeg dette på en skjærtorsdags kveld? Jo, for mange mennesker handler nattverden, som så mange andre ting i kirken, om å gjøre ting riktig. Man reiser seg på de rette stedene, man mestrer alle situasjonene. Man er så opptatt av at andre ser, selv om de neppe gjør det. Men det var vel ikke slik nattverden og gudstjenesten skulle være? Det var vel ikke dette som skulle være fokus?

Nattverden, som gudstjenesten i det hele, har minst to utgangspunkt. I alle fall er det minst to parter til stede. Det ene er jeg, den enkelte av oss, og selvsagt alle andre vi møter her, kjente og mindre kjente. Så er det for det andre Jesus selv. Og nettopp i den rekkefølgen er det nærliggende å tenke. Det er jeg som går til gudstjeneste. Det er jeg som velger om jeg vil gå til nattverd. Det er jeg som bestemmer over meg selv og vet hva som er til det beste for meg. Klart det er slik!

Men hva om vi snudde det hele på hode og lot Jesus være utgangspunktet? Lukasevangeliet gjengir at Jesus før han innstiftet nattverden sa: «Jeg har lengtet inderlig etter å holde dette påskemåltidet med dere før jeg lider.» Luk 22,15.

Det var altså ikke først og fremst disiplene som lengtet etter dette måltidet, men Jesus selv. Og det var dem, vennene sine, de tolv han ønsket å ha rundt seg. Det nye testamente gir ikke noe glansbilde av hvem de var. Den ene en tyv og forræder. Andre var feige og redde når alt kom til alt. Hos minst én av dem var tvil til tider mer fremtredende enn tro. (Jfr. Matt 28,17) Her var det lite perfeksjonisme, og ikke mye tydet på at Jesus hadde valgt seg et lederlag. Men så var han også kalt synderes venn.

Det er ingen grunn til å tro at Jesus tenker annerledes i vår tid. La oss derfor tenke og si til oss selv at det er Herren som inviterer oss til måltidsfellesskap med seg. Det er altså Jesus som lengter, og det er deg han lengter etter fellesskap med. Jeg er overbevist om at dette gir et rett bilde av Jesus.

Men fellesskap med Jesus er også fellesskap med alle vennene til Jesus. Du må derfor være villig til å gå inn i de skyldiges forsamling, å menge deg med alle som har et og annet å bekjenne for Herren. Blant Jesu venner finnes mange som sliter med livet. Alle trenger vi Jesus. Det har disipler til alle tider fått se og erfare av livet selv. Nattverden er å få en ny start i det vi bekjenner våre synder og ber om hjelp til å begynne der det glapp. Hva gjør det vel da om en nattverdskalk blir snudd feil vei, eller om en reiser seg på galt sted i programmet. Møtet med Jesus handler om noe så mye større og viktigere.

Vi har vært inne på at nattverden er et fellesskapsmåltid. Jesus sier: «Den som spiser mitt legeme og drikker mitt blod, blir i meg og jeg i ham.» Joh 6,56.

Nattverden er altså først og fremst fellesskap med Jesus. Men også fellesskap med søsken i troen. I nattverdliturgien sier vi: «Din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel!» Fellesskapet sprenger også grensen mellom himmel og jord, tid og rom og evighet. (Jfr. Hebr 12,22f). Vår nattverdfeirende menighet er del av et langt større fellesskap. Der Jesus er, der er himmelriket nær.

Nattverden er for det andre også et minnemåltid. Jesus sa om brødet da han innstiftet nattverden: «Dette er mitt legeme, som gis for dere. Gjør dette til minne om meg.» Luk 22,19. Det er en nyttig og god øvelse å minnes Jesus gjennom hele nattverdliturgien, tenke på hans lidelse, død og oppstandelse. Under innstiftelsen og under hele nattverden kan vi tenke på at han er til stede. Minnemåltidet gjør også at vi lettere husker på Jesus i hverdagen fram til neste gang vi går til nattverd.

Nattverden er for det tredje et takkemåltid. Med et fremmedord kalles det eukaristi. Eukaristi betyr å si takk. Vi har lært fra vi var små å takke for maten. Takken er en så sentral del av nattverdfeiringen at ordet eukaristi fra de eldste tider er blitt et navn på selve nattverden. Det fortelles i Lukasevangeliet at Jesus selv bad takkebønnen i forkant av at han innstiftet nattverden. Nattverden ble innstiftet i rammen av det jødiske påskemåltidet, slik jødene hvert år feiret påske i takknemlighet for utfrielsen fra Egypt. Vårt nattverdsmåltid feirer vi også i glede og takknemlighet for at Gud har fridd oss ut. Riktig nok ikke som den gang fra Egypt, men gjennom Guds endegyldige offer – frelst oss fra fortapelsen.

Derfor er nattverden også et offermåltid. Ikke slik at Jesus blir ofret på nytt, men hans offer på Golgata bringes nær i det vi mottar hans legeme og blod gitt til soning for våre synder. Vi får det i våre hender og lar det bli til ett med oss i det vi spiser og drikker. Da er nattverden også et nådemiddel. Det er nettopp fordi vi får Guds nåde, evig liv og salighet gjennom nattverdets sakrament.

Hvorfor skal vi så gå til nattverd? Jo ut fra det jeg nå har sagt ser vi at nattverden er viktig. Og spør vi hvor viktig, så har Jesus sagt: «Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Hvis dere ikke spiser Menneskesønnens legeme og drikker hans blod, har dere ikke livet i dere. Men den som spiser mitt legeme og drikker mitt blod, har evig liv, og jeg skal reise ham opp på den siste dag.» Joh 6,53-54.

Nattverden er og blir et mysterium. Det er likevel sider ved nattverden kirken og lærde menn har forsøkt å sette ord på og gjøre begripelig. Vi har denne arven med å skulle forstå og sette ord på alt fra den vestlige katolske tradisjonen. Den ortodokse østkirken derimot gir mye mer rom for mysteriet, det som ikke går opp i en formel, men som vi likevel kan gripe i tro og tillit. Kanskje er det slik vi skal se det. Om vi ikke forstår, likevel ta imot invitasjonen fra kirkens Herre med tilbedelse og takk.

I dagens prekentekst sier Jesus: «Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dagen jeg drikker den ny sammen med dere i min Fars rike.» Forventningene til denne dagen er lyse og fylt med glede. Helt fra gammeltestamentlig tid har Herren Gud gjort det kjent at han vil dekke bord og invitere til gjestebud. Profeten Jesaja skriver om fete, margsfulle retter, og gammel klaret vin. (Jes 25,6) Og Lukas gjengir Jesus slik: «Fra øst og vest og fra nord og sør skal mennesker komme og sitte til bords i Guds rike.» Luk 13,29.

Nattverden er en gave fra han som lengter, men det er vi, menigheten som trenger den. «Gjør dette så ofte som ...», sier Jesus. De første kristne feiret nattverden ofte, hver søndag har vi grunn til å tro. Nattverden gjør noe med oss. Minnet om Jesus og det han gjorde for oss står sterkt. Vi lever ut kristenlivet fra nattverd til nattverd. Slik vitaliseres kirken og utrustes innenfra, og vi er alle invitert til å være en del av dette som er større enn oss. Velkommen i Herrens navn.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.